

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 254/2012-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. júna 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. P., H., zastúpeného spoločnosťou Š., s. r. o., Advokátska kancelária, B., v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. J. Š., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. februára 2012 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 205/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. apríla 2012 doručená sťažnosť M. P., H. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jeho práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 1. februára 2012 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 205/2011.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval ako povinný v exekučnom konaní vedenom Okresným súdom Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 24 Er 386/2009 vo veci vymoženía sumy 1 125,79 € v prospech V., a. s., B. (ďalej len „povinný“). Sťažovateľ doručil 16. októbra 2009 okresnému súdu návrh na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. a) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“). Svoj návrh zdôvodnil tvrdením, že *„rozhodnutie, ktoré je exekučným titulom nebolo povinnému riadnym spôsobom doručené, pretože povinný je z adresy na ktorú mu bol exekučný titul doručovaný oprávneným odsťahovaný a žije s rodinou v O. ... Z týchto skutočností odôvodňuje tvrdenie, že nedošlo k riadnemu doručeniu rozhodnutia v súlade s ustanovením § 24 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb., teda rozhodnutie nemohlo nadobudnúť právoplatnosť a tiež vykonateľnosť a nie je možné viesť exekúciu.“*

Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 24 Er 386/2009-21 z 8. februára 2010 návrh sťažovateľa na zastavenie exekúcie zamietol. Dôvodil, že *„podľa výpisu zo živnostenského registra bola miestom podnikania povinného nezmenene do 17.6.2009 adresa N. Táto adresa bola uvedená aj v živnostenskom registri a túto adresu oprávnený v styku s povinným aj používal, pretože iná adresa – podnikateľa fyzickej osoby, mu ani nebola známa. Súd sa preto v otázke riadneho doručenia exekučného titulu, ktoré spochybnil povinný stotožnil s vyjadrením oprávneného, že exekučný titul bol povinnému riadne doručený, pričom súd dodáva, že sa tak stalo postupom podľa vyššie citovaného § 25 ods. 3 Správneho poriadku. Všetky uvedené skutočnosti mal exekučný súd za preukázané z listín, ktoré mu boli predložené účastníkmi tohto exekučného konania, ako aj z vyššie citovaných vyjadrení účastníkov.“*

V odvolaní podanom proti uzneseniu okresného súdu sťažovateľ znovu namietal nedostatok právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia ukladajúceho mu povinnosť peňažného plnenia. Podľa jeho názoru *„súd nie je viazaný potvrdením o vykonateľnosti,*

ale je sám oprávnený ju preskúmať, a ak nie je rozhodnutie formálne alebo materiálne vykonateľné, spôsobuje to neprípustnosť exekúcie...“. S poukazom na § 51, § 52 ods. 1 a 2 Exekučného poriadku, ako aj na § 24 ods. 1 a 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Správny poriadok“) tvrdil, že *„rozhodnutie nebolo nikdy doručené zákonným spôsobom, pretože jednoznačným potvrdením bolo preukázané, že od 26.3.2008 sa povinný nezdržiaval na adrese N., ale aj s rodinou býval v H., kde bol prihlásený aj k trvalému pobytu. ... nedostatok zdržiavania sa v mieste doručovania, nemožno podľa zákona obísť a ani nahradiť takým spôsobom, ako to urobil exekučný súd, ktorý za rozhodujúcu skutočnosť doručovania zásielky označil v živnostenskom registri, kde sa povinný v skutočnosti vôbec nezdržiaval.“.*

Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 15 CoE 189/2010-35 z 23. júla 2010 napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil. Obmedzil sa iba na konštatovanie, že *„súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav a z takto zisteného skutkového stavu urobil aj správny právny záver a svoje rozhodnutie aj správne odôvodnil. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého uznesenia, a preto s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 2 OSP sa v odôvodnení tohto rozhodnutia obmedzil iba na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia bez toho, aby odvolací súd tieto dôvody opakoval.“.*

K dôvodom uvedeným povinným v odvolaní odvolací súd dodáva, že povinný v danom konaní vystupuje ako fyzická osoba – podnikateľ, a preto aj doručovanie a s ním spojená fikcia sa nespravuje iba povinným namietanými ustanoveniami § 24 ods. 1, 2 Správneho poriadku, ale aj ustanovením § 25 ods. 3 Správneho poriadku, na základe ktorého v danom prípade došlo k fikcii doručenia.“.

Uznesenie krajského súdu napadol sťažovateľ dovolaním. Uviedol v ňom, že *„odvolací súd svojím rozhodnutím o nezastavení exekúcie umožnil pokračovať v konaní nepríslušnému exekučnému súdu a odobril tiež to, že vo veci v rozpore s ústavou a právnym poriadkom konal a rozhodoval vyšší súdny úradník“.* Poukazom na § 45 ods. 2 Exekučného poriadku dôvodil, že jeho *„všeobecným súdom už v čase podania návrhu na začatie exekúcie bol Okresný súd v Topolčanoch, pretože v obci H. mal trvalé bydlisko a tam sa aj trvale zdržiaval. Z toho dôvodu len Okresný súd Topolčany mohol byť zákonným exekučným“.*

súdom“. Tým, že v jeho veci na prvom stupni nekonal zákonný sudca, ale vyšší súdny úradník, mu *„bola ako účastníkovi exekučného konania odňatá možnosť konať pred súdom*“. V tejto súvislosti namietal, že aj poverenie na vykonanie exekúcie vydala vyššia súdna úradníčka, pričom citujúc čl. 48 ods. 1 i čl. 142 ods. 2 ústavy zdôraznil, že *„poverenie vyššej súdnej úradníčky nebolo nikdy predmetom prieskumu zákonného sudcu, a pretože o ňom ani nevedel, nemohol ho ani napadnúť spôsobom garantovaným Ústavou...“*.

Najvyšší súd uznesením z 1. februára 2012 sp. zn. 5 Cdo 205/2011 rozhodol tak, že *„Dovolanie súdneho exekútora odmieta*“. K námietke miestnej nepríslušnosti okresného súdu v spornom exekučnom konaní najvyšší súd odkázal na ustanovenie § 105 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), z ktorého vyvodil, že *„súd z úradnej povinnosti (ex officio) skúma, či je daná podmienka miestnej príslušnosti. Z časového hľadiska skúma miestnu príslušnosť kedykoľvek počas konania, avšak len pokiaľ ide o osobitnú miestnu príslušnosť (§ 88 O. s. p.). Na to, aby mohol skúmať všeobecnú miestnu príslušnosť (§ 84 a nasl. O. s. p.) alebo osobitnú miestnu príslušnosť alternatívnu (§ 87 O. s. p.) musí ísť o jeden z týchto dvoch prípadov: 1) navrhovateľ vystupuje v rôznych veciach ako navrhovateľ alebo 2) keď miestnu príslušnosť namieta odporca. V takom prípade však námietka miestnej nepríslušnosti musí byť vznesená pri prvom úkone, ktorý odporcovi patrí a ak túto svoju zákonnú možnosť do takto stanoveného času nevyužije, dochádza ku konvalidácii miestnej nepríslušnosti súdu, v dôsledku čoho sa konanie uskutoční na v podstate miestne nepríslušnom súde. V ostatných prípadoch nemá súd z úradnej povinnosti skúmať svoju miestnu príslušnosť. ... Prvým úkonom, ktorý povinnému patril v exekučnom konaní, pri ktorom by mohol namietat miestnu nepríslušnosť, bolo podanie námietok voči upovedomeniu o začatí exekúcie v zmysle § 50 ods. 1 Exekučného poriadku. Z obsahu spisu nevyplýva, že by povinný námietky podal a až návrhom z 15. októbra 2009, podaným na Okresný súd Nitra 16. októbra 2009, sa povinný domáhal odkladu exekúcie a zastavenia exekúcie, avšak ani v tomto podaní nenamietol, že Okresný súd Nitra nie je miestne príslušný a ani sa nedomáhal postúpenia veci súdu, ktorý by mal byť podľa jeho názoru súdom miestne príslušným. Nakoľko námietka miestnej nepríslušnosti nebola podaná*

pri prvom úkone, ktorý povinnému v zmysle príslušných ustanovení Exekučného poriadku patril, (prípadný) nedostatok miestnej príslušnosti bol nepodaním námietky odstránený.“.

K námietke rozhodovania vyššieho súdneho úradníka najvyšší súd uviedol, že z čl. 142 ods. 2 ústavy i z § 374 ods. 4 OSP vyplýva, že „*proti rozhodnutiu vydanému v občianskom súdnom konaní súdnym úradníkom alebo justičným čakatel'om možno podať odvolanie za rovnakých podmienok ako proti rozhodnutiu sudcu. Odvolaniu podanému proti rozhodnutiu, ktoré vydal súdny úradník alebo justičný čakatel', môže úplne vyhovieť sudca. ... Ak sudca odvolaniu... nemieni úplne vyhovieť, predloží vec na rozhodnutie odvolaciemu súdu; aj v tomto prípade bude o odvolaní rozhodovať sudca, ktorý uvedie v predkladacej správe pre odvolací súd, že nemieni odvolaniu vyhovieť a rozhodnutie preskúma odvolací súd. ... V danom prípade uznesenie Okresného súdu Nitra... vydala vyššia súdna úradníčka JUDr. M. O. Sudkyňa exekučného súdu listom zo 16. júna 2010 (č. l. 34 spisu) predložila vec odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní povinného (s poznámkou, že odvolaniu nemieni vyhovieť), ktorý o odvolaní rozhodol dovolaním napadnutým uznesením. ... preto takýmto zákonným postupom nemohlo dôjsť k vade konania uvedenej v ustanovení § 237 písm. f/ O. s. p.“.*

Napokon k sťažovateľovej námietke o nepreskúmaní poverenia na vykonanie exekúcie zákonným sudcom najvyšší súd zdôraznil, že „*poverenie na vykonanie exekúcie je individuálny právno-aplikačný kat, ktorý má priame právne účinky len voči osobe súdneho exekútora. Ide o procesný úkon exekučného súdu adresovaný súdnemu exekútorovi, na základe ktorého súdny exekútor môže začať vykonávať exekúciu (§ 36 ods. 2 druhá veta Exekučného poriadku) a ktorým súdny exekútor preukazuje svoje oprávnenie exekúciu vykonávať. Poverenie na vykonanie exekúcie však nemá priame právne účinky voči osobe povinného, preto povinný voči nemu ani nemôže využiť žiadne opravné prostriedky (§ 44 ods. 2 Exekučného poriadku), (viď napr. rozhodnutie III. ÚS 45/08). Ak by poverenie na vykonanie exekúcie vydal súdny úradník, bolo by voči nemu prípustné odvolanie, avšak len osobou, ktorá by na to bola subjektívne procesne legitimovaná, nie však povinným. Pritom podmienka prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p. taktiež nie je splnená v prípade, že sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom pre časť*

konania do takej miery, že účastník následne mohol uplatniť svoj vplyv na výsledok konania napr. tým, že mohol podať námietky voči upovedomeniu o začatí exekúcie.“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ tvrdí, že „výrok rozhodnutia dovolacieho súdu je chybný a zmätočný, pretože najvyšší súd nerozhodoval o dovolaní súdneho exekútora, ale o dovolaní povinného... Na toto pochybenie bol najvyšší súd písomne upozornený s tým, aby výrok vydaného rozhodnutia opravil...“.

K otázke miestnej (ne)príslušnosti okresného súdu sťažovateľ uvádza, že „najvyšší súd nerešpektoval a obišiel osobitnú právnu úpravu príslušnosti exekučného súdu, ktorá vyplýva z ustanovenia § 45 ods. 2 exekučného poriadku, a stanovuje podmienky skúmania miestnej príslušnosti úplne inak a oveľa prísnejšie, než je tomu v prípade všeobecných súdov“. Podľa sťažovateľa je na exekučné konanie možné použiť iba § 85 ods. 1 OSP určujúci všeobecný súd povinného, avšak „Exekučný poriadok má v ostatnom svoju vlastnú úpravu určenia miestnej príslušnosti, a preto nie je možné, aby sa v otázke jej určenia, použili aj ďalšie ustanovenia všeobecného procesného predpisu, na ktoré najvyšší súd vo svojom rozhodnutí poukazuje (§§ 86, 87 a 88 O. s. p.), pretože ich použitie je v rozpore s osobitnou úpravou miestnej príslušnosti exekučného súdu (§ 45 ods. 2 ex. por.) a zasahuje do základných práv povinného v exekučnom konaní. Hľadiská pre určenie miestnej príslušnosti všeobecného a exekučného súdu nie sú rovnaké, a preto ich nemožno v žiadnom prípade stotožňovať takým spôsobom, ako to urobil najvyšší súd. Ten najpodstatnejší rozdiel vyplýva práve z uplatnenia ustanovenia § 105 ods. 1 O. s. p. ... Na rozdiel od tejto benevolentnej právnej úpravy určovania miestnej príslušnosti všeobecných súdov, stanovuje právna úprava exekučného konania presné pravidlá jej určenia a predovšetkým súdu ukladá, aby sa po nápade žiadosti súdneho exekútora o vydanie poverenia na začatie exekúcie, povinne zaoberal zákonným spôsobom svojou príslušnosťou v konaní. Je preto úlohou exekučného súdu, aby skôr, než začne konanie, primárne skúmal, či je všeobecným súdom povinného v Slov. republike, teda či sa v jeho obvode nachádza miesto bydliska povinného a pokiaľ povinný nemá v jeho obvode bydlisko, či sa tu zdržiava. Za predpokladu, že súd pri skúmaní svojej príslušnosti na exekučné konanie zistí, že nie je všeobecným súdom povinného v Slov. republike, musí sa v ďalšom povinne zaoberať skúmaním toho, či povinný má v jeho obvode majetok (§ 45 ods. 2 veta

druhá). V zmysle tejto (osobitnej) právnej úpravy, môže byť miestne príslušným exekučným súdom, len taký všeobecný súd povinného, ktorý je určený podľa § 45 ods. 2 exekučného poriadku (za použitia § 85 ods. 1 O. s. p.) – miestom bydliska povinného a pokiaľ ho nemá, miestom, kde sa zdržiava a len za predpokladu, že povinný takýto všeobecný súd v Slov. republike nemá, príslušným na prejednanie môže byť súd, v ktorého obvode má povinný majetok.

Pokiaľ preto súd takýmto spôsobom svoju miestnu príslušnosť neposúdi, je vylúčené, aby v exekúcii začal konať a vydával akékoľvek akty a rozhodnutia, týkajúce sa práv a povinností jej účastníkov, ako k tomu nesprávne a neoprávnene došlo zo strany nepríslušného Okresného súdu v Nitre v tomto konaní. V jeho prípade, je potrebné považovať za najzávažnejšie to, že Okresný súd Nitra konal od samého začiatku v tejto exekučnej veci s vedomím, že nie je zákonným exekučným súdom... Zo zámerného a zavineného porušenia zákona usvedčuje Okresný súd Nitra skutočnosť, že vo svojom písomnom poverení na začatie exekúcie zo dňa 3.7.2009 č. poverenia 5403 055857 uviedol povinného aj s jeho trvalým bydliskom – H., ktoré sa nachádza v obvode Okresného súdu Topoľčany.“.

Z uvedených dôvodov nemôže podľa sťažovateľa rozhodovanie okresného súdu v predmetnom exekučnom konaní „požívať žiadnu ústavnú a zákonnú ochranu“. Okresný súd sťažovateľa „zbavil možnosti, aby jeho exekučnú vec prejednal zákonom určený exekučný súd... a o žiadosti súdneho exekútora na vydanie poverenia, rozhodol v jeho prípade, zákonný sudca. Preto neústavné konanie súdu nebolo možné žiadnym spôsobom konvalidovať a aplikovať naň postup vyplývajúci z ust. § 105 ods. 1 O. s. p., ktorý je v rozpore so základnými zásadami určovania zákonnej príslušnosti súdov v exekučnom konaní.“.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej znovu namieta vydanie poverenia na vykonanie exekúcie vyššou súdnou úradníčkou, čím táto „umožnila, aby došlo k nezákonnému začatiu tejto exekúcie. ... Postupom zamestnanca súdu, ktorý v predmetnej veci nezákonným spôsobom posúdil dôvody neprípustnosti exekúcie a vydal písomné poverenie na začatie exekúcie, ktoré sa povinnému vôbec nedoručuje, bol povinný zbavený možnosti domáhať sa svojho základného práva na prieskum jeho rozhodnutia zo strany zákonného sudcu.“.

Podľa sťažovateľa je odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu v otázke právnych účinkov poverenia na vykonanie exekúcie vo vzťahu k osobe procesne legitimovanej na podanie opravného prostriedku proti povereniu na vykonanie exekúcie vnútorne rozporné. S poukazom na nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „nariadenie Rady“) sťažovateľ nepovažuje „za ústavne možné a právne prijateľné, aby poverenie na vykonanie exekúcie, v zmysle záväzných noriem európskeho práva... malo povahu riadneho rozhodnutie súdu a na rozdiel od toho, aby sa v podmienkach rozhodovacej činnosti slovenských súdov, považovalo len za individuálny právno-aplikačný akt“.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1/ Najvyšší súd Slov. republiky uznesením zo dňa 2. februára 2012, č. k. 5 Cdo 205/2011, porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie, vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 Ústavy SR v náväznosti na čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

2/ Ústavný súd Slov. republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slov. republiky zo dňa 2. februára 2012, č. k. 5 Cdo 205/2011 a vec mu vracia na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namieta viacero nedostatkov napadnutého dovolacieho uznesenia najvyššieho súdu. Ústavný súd považoval za vhodné venovať sa najprv námietke „*vadnosti*“ výroku preskúmaného uznesenia.

1. Výrok súdneho rozhodnutia je vždy záväzným vyjadrením záväzného úsudku konajúceho súdu o predmete konania. Práve výrokom súdneho rozhodnutia sa autoritatívne konštituuju alebo deklarujú práva a povinnosti účastníkov konania. Z tohto dôvodu formulácia výroku súdneho rozhodnutia musí byť bezvadná, inak môže dôjsť k porušeniu základného práva účastníka konania na súdnu ochranu.

Výrokom napadnutého uznesenia najvyšší súd rozhodol tak, že „*Dovolanie súdneho exekútora odmieta*“. Napriek tomu zo záhlavia predmetného uznesenia vyplýva, že najvyšší súd rozhodoval o dovolaní povinného, teda sťažovateľa, a táto skutočnosť sa bez akýchkoľvek pochybností črtá aj z odôvodnenia dovolacieho uznesenia. Bolo by možné uzavrieť, že výkladom uznesenia najvyššieho súdu ako celku možno dospieť

k jednoznačnému záveru, že sa rozhodovalo a aj rozhodlo o dovolaní sťažovateľa, no naznačená závažnosť a význam výroku súdneho rozhodnutia si podľa názoru ústavného súdu vyžaduje veľkú opatrnosť, ba až zdržanlivosť pri takejto „interpretácii“ výroku súdneho rozhodnutia. Platí to obzvlášť z dôvodu, že výrok napadnutého uznesenia je formulovaný veľmi presne a sám osebe nepripúšťa viacznačný výklad. Ústavný súd už judikoval, že nie je ústavne akceptovateľným rozhodnutie všeobecného súdu, v ktorom výrok nemá potrebnú oporu v odôvodnení (III. ÚS 508/2011).

Sťažovateľ však v odôvodnení svojej sťažnosti informuje, že *„na toto pochybenie bol najvyšší súd písomne upozornený s tým, aby výrok vydaného rozhodnutia opravil a uviedol do súladu so zákonom“*. Ústavný súd v nadväznosti na citovanú informáciu poukazuje na § 164 OSP v spojení s § 167 ods. 2 OSP, z ktorých vyplýva, že súd kedykoľvek aj bez návrhu opraví v uznesení chyby v písaní a počítaní, ako aj iné zrejme nesprávnosti. O návrhu na opravu súd rozhodne do 30 dní od jeho podania. O oprave vydá opravné uznesenie, ktoré doručí účastníkom.

V okolnostiach posudzovaného prípadu tak ústavný súd dospel k záveru, že návrh na opravu výroku uznesenia spolu so samotným inštitútom opravy súdneho rozhodnutia predstavujú právny prostriedok, ktorý zákon účinne poskytuje na ochranu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu i jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Preto sťažnostnú námietku *„o vadnosti“* výroku napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyhodnotil ústavný súd ako neprípustnú.

2. K ďalším sťažnostným námietkam ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia.

Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom odmietnutia návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Sťažovateľ namieta porušenie svojich označených práv v dôsledku nemožnosti podať opravný prostriedok proti povereniu na vykonanie exekúcie, ktoré vydal vyšší súdny úradník, a napokon aj problém miestnej nepríslušnosti okresného súdu konať v sťažovateľovej veci ako exekučný súd.

2.1 K problému oprávnenia podať opravný prostriedok proti povereniu na vykonanie exekúcie najvyšší súd uviedol, že poverenie na vykonanie exekúcie „*má priame právne účinky len voči osobe súdneho exekútora. Ide o procesný úkon exekučného súdu adresovaný súdnemu exekútorovi, na základe ktorého súdny exekútor môže začať vykonávať exekúciu... a ktorým súdny exekútor preukazuje svoje oprávnenie exekúciu vykonávať.*“. Súčasne najvyšší súd zdôraznil, že „*ak by poverenie na vykonanie exekúcie vydal súdny úradník, bolo by voči nemu prípustné odvolanie, avšak len osobou, ktorá by na to bola subjektívne procesne legitimovaná, nie však povinným*“. Sťažovateľ tvrdí, že citované časti odôvodnenia napadnutého uznesenia si navzájom odporujú, a navyše podľa jeho názoru „*postupom zamestnanca súdu, ktorý v predmetnej veci nezákonným spôsobom posúdil dôvody neprípustnosti exekúcie a vydal písomné poverenie na začatie exekúcie, ktoré sa povinnému vôbec nedoručuje, bol povinný zbavený možnosti domáhať sa svojho základného práva na prieskum jeho rozhodnutia zo strany zákonného sudcu*“. Sťažovateľ totiž s poukazom na ustanovenia nariadenia Rady dôvodí, že je neprípustné, ak podľa predmetného nariadenia Rady je poverenie na vykonanie exekúcie rozhodnutím, kým podľa názoru najvyššieho súdu ide o individuálny právno-aplikačný akt.

Ústavný súd k tejto námietke v prvom rade považuje za potrebné konštatovať vznik terminologického nedorozumenia medzi najvyšším súdom a sťažovateľom. Je zreteľné, že najvyšší súd nezastáva názor, že poverenie na vykonanie exekúcie nie je rozhodnutím. Ním použitá formulácia „*individuálny právno-aplikačný akt*“ vôbec nestojí v protiklade s pojmom „rozhodnutie“. Každé rozhodnutie, ktorým sa záväzne právne posúdi zistený konkrétny skutkový stav, je individuálnym právno-aplikačným aktom. Na podklade tzv. subsumpcie (podradenie zisteného skutkového stavu pod hypotézu právnej normy) uplatní konajúci orgán verejnej moci proti dotknutému subjektu práva záväzným spôsobom dispozíciu relevantnej právnej normy. To je podstata individuálnej právno-aplikačnej činnosti i právom regulovaného rozhodovacieho procesu. Preto odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu vôbec nesmeruje k právnemu záveru, podľa ktorého by poverenie na vykonanie exekúcie nebolo rozhodnutím. Tak sa právny názor najvyššieho súdu nedostáva ani do žiadneho rozporu s nariadením Rady.

Podstatou právneho záveru najvyššieho súdu je názor, podľa ktorého poverenie na vykonanie exekúcie nemôže opravnými prostriedkami napádať povinný, pretože poverenie na vykonanie exekúcie nevyvoláva voči povinnému žiadne právne účinky, teda vydaním a doručením poverenia na vykonanie exekúcie súdnemu exekútorovi sa nijak nemení právna pozícia povinného.

Podľa § 44 ods. 1 Exekučného poriadku exekútor, ktorému bol doručený návrh oprávneného na vykonanie exekúcie, predloží tento návrh spolu s exekučným titulom najneskôr do 15 dní od doručenia alebo odstránenia väd návrhu súdu (§ 45) a požiada ho o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie.

Podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku súd preskúma žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, návrh na vykonanie exekúcie a exekučný titul... Ak súd nezistí rozpor žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrhu na vykonanie exekúcie alebo exekučného titulu so zákonom, do 15 dní od doručenia žiadosti písomne poverí exekútora, aby vykonal exekúciu... Ak súd zistí rozpor žiadosti alebo návrhu alebo exekučného titulu so zákonom, žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie uznesením zamietne. Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie.

Ústavný súd už judikoval (a na jeho rozhodnutie poukázal i najvyšší súd v odôvodnení uznesenia o dovolaní), že poverenie na vykonanie exekúcie vykazuje znaky individuálneho právno-aplikačného aktu (rozhodnutia) len voči osobe súdneho exekútora. Ide totiž o procesný úkon exekučného súdu adresovaný súdnemu exekútorovi, na základe ktorého môže súdny exekútor začať vykonávať exekúciu (§ 36 ods. 2 druhá veta Exekučného poriadku). Po udelení poverenia môže súdny exekútor upovedomiť povinného o začatí exekúcie, a tým mu zakázať nakladanie s majetkom, ktorý podlieha exekúcii (§ 47 ods. 1 Exekučného poriadku). Z uvedeného je zrejmé, že poverenie na vykonanie exekúcie nevykazuje priame právne účinky voči osobe povinného, preto napokon povinný proti nemu ani nemôže využiť žiadne opravné prostriedky (§ 44 ods. 2 Exekučného poriadku). Až upovedomenie o začatí exekúcie je procesným úkonom súdneho exekútora, ktorým vznikajú priame právne účinky voči povinnému [§ 47 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku], a preto môže povinný proti upovedomeniu podať námietky (III. ÚS 45/08).

Ústavný súd nemá dôvod odchyliť sa od svojej doterajšej judikatúry, ktorá berúc do úvahy načrtnutú konštrukciu Exekučného poriadku pri regulácii „prípravnej“ fázy exekučného konania dostatočne chráni základné právo povinného ako účastníka exekučného konania na súdnu ochranu i jeho právo na spravodlivé súdne konanie. Ak potom najvyšší súd ustálené právne názory ústavného súdu akceptoval a na ich základe sa vysporiadal s posudzovanou námietkou sťažovateľa, nemožno v takom prístupe identifikovať signály ústavnej vadnosti, ktoré by mohli byť predmetom prieskumu po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

Nedôvodným je aj poukaz sťažovateľa na údajný rozpor odôvodnenia najvyššieho súdu, keď tento najprv uvádza, že „*poverenie na vykonanie exekúcie je individuálny právno-aplikačný akt, ktorý má priame právne účinky len voči osobe súdneho exekútora*“, a „*preto povinný voči nemu ani nemôže využiť žiadne opravné prostriedky*“, pričom vzápätí dôvodí, že „*ak by poverenie na vykonanie exekúcie vydal súdny úradník, bolo by voči nemu prípustné odvolanie, avšak len osobou, ktorá by na to bol subjektívne procesne legitimovaná...*“. Ani jeden z citovaných právnych názorov nepriznáva povinnému v exekučnom konaní právo podať opravný prostriedok proti povereniu na vykonanie exekúcie. V prvom prípade najvyšší súd explicitne nepriznáva povinnému právo podať

proti povereniu na vykonanie exekúcie opravné prostriedky, v druhom prípade zas ustálil, že opravný prostriedok by za určitých podmienok prichádzal do úvahy, avšak len zo strany osoby, ktorá je na to procesne legitimovaná. Formulované názory tak rešpektujú subsidiárne použitie § 374 ods. 4 OSP na exekučné konanie vo svetle ústavnej požiadavky plynúcej z čl. 142 ods. 2 ústavy, rešpektujú aj podstatu poverenia na vykonanie exekúcie ako rozhodnutia či individuálneho právno-aplikačného aktu a nestoja v protiklade s nárokmi plynúcimi zo základného práva povinného na súdnu ochranu i z jeho práva na spravodlivé súdne konanie.

Sťažovateľovu námietku založenú na tvrdení oprávnenia povinného podať opravný prostriedok proti povereniu na vykonanie exekúcie, ktoré vydal vyšší súdny úradník, tak ústavný súd vyhodnotil ako nedôvodnú.

2.2 Napokon sa ústavný súd venoval aj sťažostnej námietke založenej na tvrdení miestnej nepríslušnosti okresného súdu na vykonanie exekučného konania proti sťažovateľovi. Najvyšší súd bol toho názoru, že sťažovateľ pri svojom prvom úkone v exekučnom konaní nedostatok miestnej príslušnosti nenamietal, kým sťažovateľ tvrdí, že okresnému súdu už pri vydávaní poverenia na vykonanie exekúcie bola známa aktuálna adresa bydliska sťažovateľa (dokazuje to vydané poverenie), a preto s ohľadom na § 105 ods. 1 OSP mal okresný súd skúmať miestnu príslušnosť prv, než začal konať o veci samej.

Ústavný súd sa stotožňuje s interpretáciou relevantných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku tak, ako ich podal najvyšší súd, a akceptuje aj ich použiteľnosť na exekučné konanie v rozsahu, aký bol pre rozhodnutie o sťažovateľovom dovolaní nevyhnutný. Najvyšší súd správne vyložil § 105 ods. 1 OSP, ak vymedzil, kedy konajúci súd skúma miestnu príslušnosť aj počas konania.

Podľa § 105 ods. 1 OSP súd skúma miestnu príslušnosť iba podľa § 88. Ak však navrhovateľ vystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľ alebo ak miestnu príslušnosť namieta odporca, súd skúma miestnu príslušnosť aj podľa § 84 až § 87. Súd skúma miestnu príslušnosť prv, než začne konať o veci samej. Neskôr ju skúma len na námietku účastníka, ak ju uplatní najneskôr pri prvom úkone, ktorý účastníkovi patrí.

Sťažovateľ tvrdil miestnu nepríslušnosť okresného súdu v dôsledku nespĺnenia podmienky zakotvenej v § 85 ods. 1 OSP (kritérium bydliska občana), pričom toto ustanovenie sa aj podľa sťažovateľa na exekučné konanie vzťahuje. Splnenie kritérií podľa § 85 OSP skúma súd rešpektujúc § 105 ods. 1 OSP, len ak miestnu príslušnosť namieta odporca, teda v exekučnom konaní povinný.

Interpretačné otázky môže vyvolávať hľadanie odpovede na otázku, či tretia veta § 105 ods. 1 OSP (súd skúma miestnu príslušnosť prv, než začne konať o veci samej) sa vzťahuje len na prípady skúmania výlučnej miestnej príslušnosti (prvá veta § 105 ods. 1 OSP), alebo aj na prípady všeobecnej miestnej príslušnosti (druhá veta § 105 ods. 1 OSP), ústavný súd je však toho názoru, že pri skúmaní ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sú naznačené výkladové problémy irelevantné. Dôvodom je viacero faktov, ktoré ústavný súd zistil z obsahu sťažnosti i z jej príloh.

V exekučnom konaní pred okresným súdom sťažovateľ ako povinný navrhoval zastavenie exekúcie pre nevykonateľnosť exekučného titulu [§ 57 ods. 1 písm. a) Exekučného poriadku], ktorá mala byť dôsledkom nesprávneho doručovania exekučného titulu. Sťažovateľ teda vôbec nebrojil proti nedostatku miestnej príslušnosti okresného súdu.

V odvolaní proti zamietavému uzneseniu okresného súdu sťažovateľ znovu namietal iba nesprávne posúdenie skutkových okolností zmeny jeho bydliska, a to z hľadiska jej vplyvu na použitie ustanovení Správneho poriadku o doručovaní (exekučného titulu). Vyplýva to z naratívnej časti odôvodnenia uznesenia krajského súdu ako súdu odvolacieho (odvolanie sťažovateľ k sťažnosti nepripojil). Nedostatok miestnej príslušnosti teda opätovne nebol namietaný.

Až v dovolaní proti odvolaciemu uzneseniu krajského súdu sťažovateľ prvýkrát vytkol vadu miestnej nepríslušnosti.

Exekučný súd teda v sťažovateľovej veci konal na základe návrhu na zastavenie exekúcie. Ani exekučný súd nemôže konať ultra petitem (a contrario § 153 ods. 2 OSP), je ale pravdou, že zastavenie exekúcie nie je ovládané výlučne zásadou dispozitívnosti, a teda môže k nemu dôjsť aj ex offo. Pre sťažovateľovu vec však bolo rozhodujúce,

že nedostatok miestnej príslušnosti nie je dôvodom na zastavenie konania (R 91/1968), a to ani exekučného. Takáto vada sa rieši postupom podľa § 105 ods. 2 OSP (postúpenie veci alebo predloženie veci na rozhodnutie najvyššiemu súdu).

Možno teda konštatovať, že už svojím návrhom na zastavenie exekúcie sťažovateľ využil svoje dispozičné procesné právo spôsobom, ktorý mu v ďalšom konaní o jeho návrhu znemožnil účinne argumentovať miestnou nepríslušnosťou okresného súdu. Tento trend potvrdil aj vo svojom ďalšom procesnom postoji, keď nenamietal miestnu nepríslušnosť v prvostupňovom konaní, ale ani vo svojom odvolaní. Pritom podľa § 212 ods. 1 OSP odvolací súd je rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný a výnimky z tohto pravidla uvedené v § 212 ods. 2 OSP sa na exekučné konanie, prípadne na problém miestnej nepríslušnosti nevzťahujú. Ak sa potom krajský súd ako súd odvolací miestnou príslušnosťou okresného súdu vôbec nezaoberal, nemožno jeho postupu a rozhodnutiu nič vytknúť, pretože rešpektoval relevantné procesné normy.

V celom priebehu konania o návrhu sťažovateľa na zastavenie exekúcie až do jeho právoplatného ukončenia teda nedostatok miestnej príslušnosti nebol namietaný. Dovolacie konanie potom nemôže byť využité na zhojenie nedostatkov procesného postupu účastníka v základnom exekučnom konaní.

Pre ústavný súd na posúdenie sťažostnej námietky o miestnej nepríslušnosti okresného súdu konať ako súd exekučný nie je teda podstatné, či najvyšší súd správne skutkovo posúdil okolnosti relevantné pre miestnu príslušnosť okresného súdu, rozhodujúca je totiž vecná správnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorá bola ústavným súdom na prvý pohľad zistená už pri predbežnom prerokovaní predloženej sťažnosti. Odmietnutie dovolania založeného na dôvode, ktorý nebol prednesený v prvostupňovom ani v odvolacom konaní a ktorý svojou povahou neodôvodňuje prekročenie dispozície účastníka predmetom konania, je vecne správnym rozhodnutím a zodpovedá nielen procesnej konštrukcii nadväznosti prvostupňovej a druhostupňovej fázy konania regulovanej v Občianskom súdnom poriadku, ale aj materiálnemu chápaniu ústavnosti tak, ako ho aplikuje ústavný súd.

Materiálny prístup v chápaní ústavnosti sa neopiera výlučne o formálne rešpektovanie práva, ale vyžaduje v širšom zábere akceptáciu základných hodnôt demokratickej spoločnosti a v užšom priezore zohľadňujúcim individuálny právno-aplikačný rozmer realizácie práva akceptáciu ústavne súladného účelu aplikovanej právnej úpravy. Účel právnej úpravy nemusí byť vyjadrený explicitne, často implicitne vyplýva zo vzájomnej previazanosti právom regulovaných právnych inštitútov v ich aktuálnej podobe.

Najvyšší súd odmietnutím sťažovateľovho dovolania rešpektoval zásadu koncentrácie občianskeho súdneho i exekučného konania, ktorá vyplýva z jednotlivých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (§ 205 ods. 1 a 3, § 205a, § 212 ods. 1) a neumožňuje účastníkovi konania prednášať v neskoršom štádiu konania skutočnosti či právne argumenty a námietky, ktoré mohol uplatňovať v skoršom štádiu. To je dôvod, ktorý ústavný súd viedol k záveru, že výrok napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je vecne správny, a v tomto prípade aj ústavne akceptovateľný. I posledná sťažovateľova námietka je teda nedôvodná a v tejto časti je sťažnosť zjavne neopodstatnená.

3. Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol ako celok, nezaoberal sa už návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júna 2012